

Оцінка громадянами ситуації на Донбасі

Результати соціологічного дослідження

Дослідження проведене соціологічною службою Центру Разумкова з 7 по 16 серпня 2015 року. Було опитано 2010 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України, за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей за вибіркою, що репрезентує доросле населення України за основними соціально-демографічними показниками. Вибірка опитування будувалася як багатоступенева, випадкова із квотним відбором респондентів на останньому етапі. Теоретична похибка вибірки (без врахування дизайн-ефекту) не перевищує 2,3% з імовірністю 0,95.

Дослідження проведене за підтримки Уряду Швеції.

Київ – 2015

Переважна більшість (71,1%) громадян України вважають, що Росія є державою-агресором, стороною конфлікту на Сході України, а ДНР та ЛНР – терористичні організації, які не є представниками населення відповідних територій (64,9%). Ці результати статистично значуще не відрізняються від тих, що були отримані у березні 2015 р.

Даючи загальну оцінку конфлікту, більшість респондентів (50,4%) вважають його загарбницькою війною Росії проти України. Значно менші частки опитаних сприймають ситуацію як громадянський конфлікт між проукраїнськи і проросійськи налаштованими жителями України (13,6%) або боротьбу між Росією та США за сфери впливу (25,9%). У березні 2015 р. ці показники становили 56,1%, 15,6% і 18,6%, відповідно. Серед тих респондентів, які вважають цей конфлікт загарбницькою війною Росії проти України, називають Росію державою-агресором 98,7%, серед тих, хто сприймає ситуацію як громадянський конфлікт між проукраїнськи і проросійськи налаштованими жителями України, вважають Росію державою-агресором 45,8%, а серед тих, хто трактує цей конфлікт як боротьбу між Росією та США за сфери впливу, вважають Росію агресором 45,6%.

Відносна більшість опитаних (40,5%) переконані у необхідності надання Україні летальної зброї західними державами. Третина респондентів (34,7%) вважають, що надання такої зброї ускладнить мирне вирішення конфлікту. 13,8% – що надання такої зброї принципово не змінить ситуацію. Ставлення до цього питання не змінилося порівняно з березнем 2015 р. і має виразні регіональні відмінності. Підтримують надання летальної зброї Україні абсолютна більшість опитаних у Західному регіоні (66%) і відносна більшість (49,3%) – у Центральному регіоні. Вважають, що надання такої зброї ускладнить мирне вирішення конфлікту відносна більшість респондентів у Південному регіоні (41,4%) та більше половини респондентів у Східному регіоні (51,6%) та на Донбасі (51,1%).

Невизначеною є громадська думка відносно подальших дій щодо врегулювання конфлікту: 34,4% опитаних вважають, що слід продовжувати АТО до відновлення контролю України над окупованими територіями, 28,5% підтримують надання цим територіям особливого статусу у складі України, а 19,9% підтримують відокремлення цих територій від України. Найчастіше за продовження АТО виступають жителі Західного (49,4%) та Центрального (44,8%) регіонів, найрідше – жителі Сходу (18,6%) та Донбасу (16,1%). Жителі Східного регіону та Донбасу (відповідно 41,5% і 55,2%) частіше за жителів інших регіонів виступають за надання особливого статусу Донбасу у складі України. Водночас, лише 6% жителів Донбасу виступають за відокремлення від України зайнятих сепаратистами територій, що помітно менше, ніж серед жителів інших регіонів (де за відокремлення цих територій виступають від 18% до 28% опитаних).

При відповіді на запитання, чи підтримують вони пропозицію про закріплення особливого статусу Донбасу у Конституції України, думки респондентів розділилися – 39,2% виступають проти цієї пропозиції майже стільки ж (36,5%) її підтримують. Проти цієї пропозиції виступають більшість (54,8%) жителів Західного регіону і відносна більшість (47,3%) жителів Центрального регіону. На Півдні та Сході відносна більшість (відповідно 38,3% і 44,3%), а на Донбасі більше половини (53%) респондентів підтримують цю пропозицію.

При іншій постановці питання, коли надання особливого статусу Донбасу передбачає можливість його впливу на політику України (у т.ч. і міжнародну), число прихильників особливого статусу цього регіону зменшується. Так, 41,1% опитаних, вибираючи між альтернативами – надання Донбасу особливого статусу з можливістю його впливу на політику (у т.ч. і міжнародну) України і припинення будь-яких стосунків (у т.ч. економічних) між Україною та непідконтрольними територіями Донбасу, вибирають другу альтернативу, тоді як за надання Донбасу особливого статусу виступають 29,1% опитаних. За припинення будь-яких стосунків між Україною та непідконтрольними територіями Донбасу виступають більшість (58,3%) жителів Західного регіону і відносна більшість (49,3%) жителів Центрального регіону. На Сході та Донбасі відносна більшість (відповідно 44,2% і 43,2%) виступає за надання Донбасу особливого статусу з можливістю впливу на політику України.

На Півдні прихильників особливого статусу Донбасу і припинення будь-яких стосунків з невідконтрольними територіями приблизно однакова кількість (відповідно 28% і 30,4%).

Найбільш помітно за останні п'ять місяців в українському суспільстві змінилися оцінки поточних результатів Мінських домовленостей. Якщо у березні 2015 р. позитивно їх оцінювали 34% опитаних, то у серпні 2015р. – лише 11,9%, тоді як частка тих, хто їх оцінює негативно, зросла з 22,2% до 44%. Частка тих, хто позитивно оцінює результати Мінських домовленостей, є низькою у всіх регіонах України (від 10% до 14%). При цьому порівняно з березнем 2015 р. найбільш помітно частка тих, хто позитивно оцінює ці домовленості, знизилася у Східному регіоні (з 40,4% до 12,4%) та на Донбасі (з 57,1% до 14,2%). Негативні оцінки результатів цих домовленостей найбільш виражені у Західному (54,5%) та Центральному (51,1%) регіонах. У Східному регіоні негативно їх оцінюють 37,7% респондентів, у Південному регіоні – 35%, на Донбасі – 28%.

Серед опитаних 1,7% відповіли, що вони особисто брали участь у бойових діях в зоні АТО у складі збройних сил або Національної гвардії України, українських добровольчих батальйонів, 42% – що вони мають родичів або близьких знайомих, які були мобілізовані або брали участь у бойових діях в зоні АТО у складі збройних сил або Національної гвардії України, українських добровольчих батальйонів, 9,2% особисто задіяні у волонтерських рухах з підтримки української армії, 5,1% – задіяні у волонтерських рухах з підтримки біженців, 2,7% – задіяні у волонтерських рухах з підтримки людей, які проживають на території ДНР або ЛНР, 57,4% – особисто робили пожертви на підтримку української армії, 30,5% – робили пожертви на підтримку біженців.

Серед жителів Західного регіону пожертви на підтримку української армії робили 75,2% опитаних, серед жителів Центрального регіону – 68,7%, Південного регіону – 53%, Східного регіону – 46,5%, серед жителів Донбасу – 24,6%.

Дані в таблицях наведені у відсотках.

Області розподіляються за регіонами таким чином:

Захід: Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області.

Центр: Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області та місто Київ.

Південь: Миколаївська, Одеська, Херсонська області.

Схід: Дніпропетровська, Запорізька, Харківська області.

Донбас: Донецька та Луганська області.

Одновимірний розподіл відповідей на запитання анкети

З якими думками і оцінками стосовно ситуації на Сході України Ви більшою мірою згодні?

Оцінка позиції Росії в конфлікті на Сході України

Росія – держава агресор, сторона конфлікту	71,1
Росія непричетна до подій на Сході України, не є стороною конфлікту	8,7
Важко відповісти	20,3

Оцінка ДНР і ЛНР

ДНР і ЛНР – Терористичні організації, які не мають права представляти населення відповідних територій	64,9
ДНР і ЛНР – Представники населення відповідних територій	16,3
Важко відповісти	18,7

Подальші дії щодо врегулювання конфлікту на Сході України

Продовження АТО до повного відновлення контролю України над зайнятими сепаратистами територіями	34,4
Відокремлення від України цих територій	19,9
Надання цим територіям особливого статусу у складі України.	28,5
Важко відповісти	17,2

Можливість надання Україні західними державами летальної (смертельної) зброї

Надання Україні такої зброї є необхідним, воно дасть можливість українському війську зупинити сепаратистські угруповання, озброєвані Росією, в разі їх подальшого наступу.	40,5
Надання Україні такої зброї ускладнить мирне вирішення конфлікту, може загострити збройне протистояння.	34,7
Надання Україні такої зброї принципово не змінить ситуацію..	13,8
Важко відповісти	11,0

Загальна оцінка конфлікту в Україні

Загарбницька війна Росії проти України.	50,4
Громадянський конфлікт між проукраїнськи і проросійськи налаштованими жителями України	13,6
Боротьба між Росією і США за сфери впливу, що ведеться на території України.	25,9
Важко відповісти	10,0

Співіснування України і непідконтрольної частини Донбасу

Надання Донбасу особливого статусу з можливістю його впливу на політику (у т.ч. і міжнародну) України	29,1
Припинення будь-яких стосунків (у т.ч. економічних) між Україною та непідконтрольними територіями Донбасу	41,1
Важко відповісти	29,8

Чи підтримуєте Ви пропозицію закріплення особливого статусу Донбасу у Конституції України?

Підтримую	36,5
Не підтримую	39,2
Важко відповісти	24,4

Як Ви оцінюєте поточні результати Мінських домовленостей щодо ситуації на Донбасі?

Позитивно	11,9
Негативно	44,0
Нейтрально	22,9
Нічого про них не знаю	9,4
Важко відповісти	11,8

Чи можна про вас сказати, що Ви особисто:

	Так	Ні	Важко відповісти
Брали участь у бойових діях в зоні АТО у складі збройних сил або Національної гвардії України, українських добровольчих батальйонів	1,7	97,6	0,7
Маєте родичів або близьких знайомих, які були мобілізовані або брали участь у бойових діях в зоні АТО у складі збройних сил або Національної гвардії України, українських добровольчих батальйонів	42,0	56,6	1,4
Задіяні у волонтерських рухах з підтримки української армії	9,2	88,3	2,4
Задіяні у волонтерських рухах з підтримки біженців	5,1	92,3	2,5
Задіяні у волонтерських рухах з підтримки людей, які проживають на території ДНР або ЛНР	2,7	94,2	3,0
Робили пожертви на підтримку української армії	57,4	41,5	1,2
Робили пожертви на підтримку біженців	30,5	67,2	2,2

Регіональний розподіл відповідей

З якими думками і оцінками стосовно ситуації на Сході України Ви більшою мірою згодні?:

Оцінка позицій Росії в конфлікті на Сході України

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Росія – держава агресор, сторона конфлікту	97,4	84,1	51,2	55,4	40,1
Росія непричетна до подій на Сході України, не є стороною конфлікту	0,2	3,2	14,4	14,9	20,5
Важко відповісти	2,4	12,6	34,4	29,7	39,4

Оцінка ДНР і ЛНР

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
ДНР і ЛНР – Терористичні організації, які не мають права представляти населення відповідних територій	92,6	79,5	45,1	46,4	31,5
ДНР і ЛНР – Представники населення відповідних територій	4,3	9,6	28,8	27,5	25,2
Важко відповісти	3,1	10,9	26,1	26,2	43,2

Можливість надання Україні західними державами летальної (смертельної) зброї

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Надання Україні такої зброї є необхідним, воно дасть можливість українському війську зупинити сепаратистські угруповання, озброєвані Росією, в разі їх подальшого наступу.	66,0	49,3	30,2	22,7	15,5
Надання Україні такої зброї ускладнить мирне вирішення конфлікту, може загострити збройне протистояння.	16,0	27,5	41,4	51,6	51,1
Надання Україні такої зброї принципово не змінить ситуацію..	10,0	12,5	12,1	15,4	20,8
Важко відповісти	8,1	10,7	16,3	10,3	12,6

Подальші дії щодо врегулювання конфлікту на Сході України

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Продовження АТО до повного відновлення контролю України над зайнятими сепаратистами територіями	49,4	44,8	26,0	18,6	16,1
Відокремлення від України цих територій	22,4	18,2	27,0	28,0	6,0
Надання цим територіям особливого статусу у складі України.	13,4	19,5	25,6	41,5	55,2
Важко відповісти	14,8	17,6	21,4	11,9	22,7

Загальна оцінка конфлікту в Україні

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Загарбницька війна Росії проти України.	80,5	64,3	28,7	32,1	16,5
Громадянський конфлікт між проукраїнськи і проросійськи налаштованими жителями України	6,9	9,9	10,6	24,8	19,6
Боротьба між Росією і США за сфери впливу, що ведеться на території України.	9,3	17,8	44,4	37,7	39,2
Важко відповісти	3,3	8,0	16,2	5,4	24,7

Співіснування України і непідконтрольної частини Донбасу

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Надання Донбасу особливого статусу з можливістю його впливу на політику (у т.ч. і міжнародну) України	21,9	19,1	28,0	44,2	43,2
Припинення будь-яких стосунків (у т.ч. економічних) між Україною та непідконтрольними територіями Донбасу	58,3	49,3	30,4	30,5	20,2
Важко відповісти	19,7	31,6	41,6	25,3	36,6

Чи підтримуєте Ви пропозицію закріплення особливого статусу Донбасу у Конституції України?

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Підтримую	29,0	28,5	38,3	44,3	53,0
Не підтримую	54,8	47,3	29,9	28,6	19,6
Важко відповісти	16,2	24,2	31,8	27,1	27,4

Як Ви оцінюєте поточні результати Мінських домовленостей щодо ситуації на Донбасі?

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Позитивно	9,8	12,5	9,8	12,4	14,2
Негативно	54,5	51,1	35,0	37,7	28,1
Нейтрально	21,0	20,5	22,0	20,2	34,1
Нічого про них не знаю	6,0	6,4	15,0	16,7	8,2
Важко відповісти	8,8	9,5	18,2	12,9	15,4

Чи можна про вас сказати, що Ви особисто:

Брали участь у бойових діях в зоні АТО у складі збройних сил або Національної гвардії України, українських добровольчих батальйонів

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Так	2,1	2,3	1,4	1,6	0,6
Ні	97,4	96,8	97,2	98,1	98,7
Важко відповісти	0,4	0,9	1,4	0,3	0,6

Маєте родичів або близьких знайомих, які були мобілізовані або брали участь у бойових діях в зоні АТО у складі збройних сил або Національної гвардії України, українських добровольчих батальйонів

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Так	52,6	52,3	36,7	36,4	15,5
Ні	46,7	45,3	60,9	63,1	83,9
Важко відповісти	0,7	2,4	2,3	0,5	0,6

Задіяні у волонтерських рухах з підтримки української армії

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Так	11,9	11,9	6,1	3,8	7,9
Ні	86,4	82,4	93,0	95,9	92,1
Важко відповісти	1,7	5,7	0,9	0,3	0,0

Задіяні у волонтерських рухах з підтримки біженців

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Так	4,5	6,7	2,3	3,2	6,6
Ні	93,1	87,8	96,7	96,5	93,4
Важко відповісти	2,4	5,5	0,9	0,3	0,0

Задіяні у волонтерських рухах з підтримки людей, які проживають на території ДНР або ЛНР

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Так	2,4	4,1	0,5	1,6	3,2
Ні	95,5	89,7	98,1	97,8	95,6
Важко відповісти	2,1	6,2	1,4	0,5	1,3

Робили пожертви на підтримку української армії

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Так	75,2	68,7	53,0	46,5	24,6
Ні	23,8	29,3	45,6	53,0	75,4
Важко відповісти	1,0	2,0	1,4	0,6	0,0

Робили пожертви на підтримку біженців

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Так	30,2	31,1	34,6	31,0	26,5
Ні	66,9	65,1	63,6	68,2	73,5
Важко відповісти	2,8	3,8	1,9	0,8	0,0

Динаміка відповідей на окремі питання

З якими думками і оцінками стосовно ситуації на Сході України Ви більшою мірою згодні?

Оцінка позицій Росії в конфлікті на Сході України

	Березень 2015р.	Серпень 2015р.
Росія – держава агресор, сторона конфлікту	71,8	71,1
Росія непричетна до подій на Сході України, не є стороною конфлікту	8,4	8,7
Важко відповісти	19,8	20,3

Оцінка ДНР і ЛНР

	Березень 2015р.	Серпень 2015р.
ДНР і ЛНР – Терористичні організації, які не мають права представляти населення відповідних територій	66,1	64,9
ДНР і ЛНР – Представники населення відповідних територій	19,6	16,3
Важко відповісти	14,2	18,7

Загальна оцінка конфлікту в Україні

	Березень 2015р.	Серпень 2015р.
Загарбницька війна Росії проти України.	56,1	50,4
Громадянський конфлікт між проукраїнськи і проросійськи налаштованими жителями України	15,6	13,6
Боротьба між Росією і США за сфери впливу, що ведеться на території України.	18,6	25,9
Важко відповісти	9,7	10,0

Можливість надання Україні західними державами летальної (смертельної) зброї

	Березень 2015р.	Серпень 2015р.
Надання Україні такої зброї є необхідним, воно дасть можливість українському війську зупинити сепаратистські угруповання, озброєвані Росією, в разі їх подальшого наступу.	42,4	40,5
Надання Україні такої зброї ускладнить мирне вирішення конфлікту, може загострити збройне протистояння.	34,6	34,7
Надання Україні такої зброї принципово не змінить ситуацію..	11,2	13,8
Важко відповісти	11,7	11,0

Подальші дії щодо врегулювання конфлікту на Сході України

	Березень 2015р.	Серпень 2015р.
Продовження АТО до повного відновлення контролю України над зайнятими сепаратистами територіями	32,8	34,4
Відокремлення від України цих територій	17,9	19,9
Надання цим територіям особливого статусу у складі України.	30,6	28,5
Важко відповісти	18,6	17,2

Як Ви оцінюєте поточні результати Мінських домовленостей щодо ситуації на Донбасі?

	Березень 2015р.	Серпень 2015р.
Позитивно	34,0	11,9
Негативно	22,2	44,0
Нейтрально	25,5	22,9
Нічого про них не знаю	4,6	9,4
Важко відповісти	13,7	11,8